

ARIE KOK

Nachtmotet

JOHN BRINSHEAD & SONS
LONDON

MOZAÏEK | ROMAN

NACHTMOTET

Van Arie Kok verscheen eerder
bij Uitgeverij Mozaïek:

Morie

Arie Kok
Nachtmotet

ROMAN

Uitgeverij Mozaïek, Zoetermeer

Bij de productie van dit boek is gebruikgemaakt van papier dat het keurmerk Forest Stewardship Council® (FSC®) draagt. Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid. Ook is het papier 100% chloor- en zwavelvrij gebleekt.

ISBN 978 90 239 9500 5 (boek)

ISBN 978 90 239 7841 1 (e-book)

NUR 301

Boekverzorging Geert de Koning
Omslagbeeld Elly Schuurman / Trevillion Images

© 2015 Uitgeverij Mozaïek, Zoetermeer
Alle rechten voorbehouden

www.uitgeverijmozaiek.nl

Voor Jolien

Een merel

Er is iets in de zang van een merel
het is voorjaar, je wordt wakker

je ligt te denken in de nacht
het raam staat open – er is iets

waarvan die vogel zingt
en je denkt aan wat je moet opgeven

er is iets in je dat leeg is en het stroomt vol
met het zingen van die merel.

RUTGER KOPLAND

In de week na haar negentigste verjaardag wordt Hannie Havergort opgeborgen in Villa Bethel. Herman brengt haar weg in zijn auto. 'Moeder, ik word ook een dagje ouder. Ik kan niet voor je zorgen. In de Villa heb je mensen om je heen.'

Dagenlang zit ze voor het raam en telt ze de bezoekers die door de draaideur van de hoofdingang worden opgeslokt. Als de lift aan het einde van de gang zoemt, zet ze de deur van haar kamer op een kier en luistert ze naar de voetstappen in de gang. Voor welke deur stoppen ze?

Op een slaperige voorjaarsochtend heeft de dauw een nevelige deken over de tuin gelegd. Hannie staat dode blaadjes uit de cyclamen te plukken als er een vrachtautootje voor de hoofdingang stopt. 'Van Dooren en Zonen, pianovervoer', is in sierlijke letters op de huif geschreven. Even later wordt een oude piano door twee mannen langs de kier van haar openstaan-

de deur geduwd. Voor de leegstaande kamer naast die van haar houden ze halt. Het is het eerste wat ze van haar nieuwe buurman te zien krijgt.

De oude piano is ook het eerste wat ze die avond van hem hoort. De hele dag hebben verhuizers af en aan gelopen met dozen en kisten. Het waren er zoveel, dat ze zich afvraagt hoe dat allemaal past in zo'n klein kamertje.

De bewoners van de gang hadden de deur van hun kamer opengezet. Af en toe keek er iemand nieuwsgierig bij kamer 2.05 naar binnen.

Eerst dringen er wat aarzelende akkoorden tot haar door. Ze loopt naar het keukenkastje, pakt een limonadeglas, doet haar kamerdeur dicht en draait de knop van het slot een kwartslag. Ze zet het glas tegen de tussenmuur en drukt haar oor er zo hard tegenaan dat het pijn doet. Zou ze er echt beter door kunnen horen? Vroeger werkte het wel. Als ze vroeg naar bed waren gestuurd, konden ze door de kier tussen twee vloerplanken de gesprekken in de woonkamer afluisteren. Het oude mosterdglas hadden ze bij het vuil aan de straat gevonden. Om beurten drukten ze hun oor ertegen. Het waren maar flarden die je kon verstaan. Je lag soms nog minutenlang te bedenken wat er nog meer gezegd kon zijn, en wat het te betekenen had, tot je vanzelf in slaap viel.

Al snel krijgen de akkoorden ritme en herkent ze de klanken. *Claire de Lune* van Debussy. Geen twijfel mogelijk: de lichte melodie, de brede akkoorden. Ze moet nog ergens een grammofoonplaat hebben waar het op staat, met het gele vignet van Deutsche Grammophon. Degelijke kwaliteit, maar wie het speelde wil haar niet meer te binnen schieten. Ze moet Herman eens vragen waar de plaat gebleven is. Waarschijnlijk bij City Box, zoals alles wat ze kwijt is bij City Box ligt. 'Reuze handig voor de spullen waar je nog geen afscheid van kunt nemen.' En dat waren heel wat kubieke meters. De rekening was ernaar, maar ze had de papieren toch maar ondertekend. Had ze een keuze gehad? Ja, minder kolossale meubels aanschaffen, maar die zouden niet de geur hebben van het vierkante huis aan de Sorbonnelaan. Spullen zonder herinnering, zouden het zijn. Bovendien was het niet verstandig, zei Herman. 'Je wordt wat vergeetachtig. Je moet je eigen huis wel kunnen herkennen.' Waar hij niet allemaal aan dacht! Maar voorlopig heeft ze alles nog goed op een rij, haar maken ze niets wijs, al voelt ze zich soms maar een gek oud mens. Gelukkig stond er 'tijdelijke opslag' op de formulieren van City Box. Je kunt ermee stoppen wanneer je wilt.

Herman zal niet naar de plaat gaan zoeken. Wat moet ze er ook mee zonder platenspeler, zal hij zeg-

gen. Bovendien ligt hij onderop, zoals alles bij City Box onderop ligt, als je hem moet geloven. Het kan ook nog wel een paar weken duren voordat hij langskomt, hij is vorige week nog geweest.

De piano zwijgt. Er klinkt nog wat gestommel, dan wordt het stil in de andere kamer. Ze besluit een borreltje in te schenken, bergt het limonadeglas op en opent de koelkast.

Om klokslag acht uur verschijnt er een lange gebogen gestalte in de deuropening van de huiskamer van gang twee. De nieuwslezer op de televisie kondigt juist de hoofdpunten aan. Boven de witte kop-en-schotels kringelt de warmte van de koffie. De vierkante Verkadebiscuitjes liggen nog onaangeroerd op het schaalpje.

Ze zit op haar vaste plekje bij het raam en ziet hem het eerst. Rechts van haar zit Kitty Jansen, die nog bezig is met de laatste zin van een verhaal over jonge vosjes in de tuin van de Villa. Tussen hen in staat een nog lege stoel. Ebbetje Kromkamp heeft haar rolstoel als altijd naast de stoel van Kitty gemanoeuvreerd. Achter Ebbetje zit Peter Vogelzang, onderuit gezakt in zijn stoel. Hij duwt plagerig tegen de wielen van Ebbetje, maar houdt daar plotseling mee op. Ebbetjes gekir valt stil. Tegelijk draaien ze hun gezicht in de richting van de deur, zoals je bij een tenniswedstrijd op televisie wel eens ziet.

‘Goedenavond, mijne dames en heren. Kan ik gaan zitten?’ De nieuwkomer gebaart naar de lege stoel. Niemand zegt iets. Ze verschuift in haar stoel, alsof ze ruimte moet maken en tikt met haar elleboog tegen haar wandelstok, die even wankelt en dan tegen het linoleum klettert.

‘Kan het even stil zijn, ik kan het niet goed horen.’ Kitty praat zo hard dat de televisie helemaal niet meer te verstaan is en frunnikt aan het apparaatje achter haar linkeroor.

De nieuwkomer probeert schuifelend tussen salontafel en benen door de lege stoel te bereiken. Bij Hannie gekomen bukt hij stram, raapt de stok op en zet die weer tegen haar stoel. Zijn hand beeft, maar het lukt. Maakt hij nou een kleine buiging?

‘Zal ik hier dan maar gaan zitten?’ Hij wacht het antwoord niet af en laat zich in de stoel naast haar zakken. Hij heeft mooi golvend haar voor iemand van zijn leeftijd, tot in de nek, net een artiest.

‘Schlossherr-Brüler is de naam.’ Hij zegt het tegen niemand in het bijzonder. ‘Zegt u maar Günther, al ben ik bijna honderd.’

Meer dan een paar seconden duurt het niet dat ze haar adem inhoudt, maar het lijken wel minuten. Ergens diep vanbinnen is het of er een luikje op een kier wordt gezet dat ze lang dicht heeft weten te houden.

Ze laat van opzij haar blik over het profiel van haar nieuwe buurman glijden, maar ziet zo gauw niets bekend. Zijn wenkbrauwen zijn wit en fors, hij moet ze nodig eens bijknippen. Ze heeft daar zelf zo'n handig schaartje voor, met stompe uiteinden, zodat je je niet in je ogen prikt. Ze zal het hem eens lenen. Zijn neus mag er zijn, krachtig en voornaam. Zijn nek en zijn handen zitten vol pigmentvlekken, dus dat 'bijna honderd' zal wel kloppen. In zijn bruine ogen ligt een vurige en alerte blik.

'Günther', zegt ze zachtjes voor zich uit, alsof ze de klank wil proeven en zeker wil weten of hij het echt heeft gezegd. Ze schrikt op als hij haar vragend aankijkt. 'Mooi gespeeld, Debussy.'

'Ah, een kenner! En wat is de naam?'

'Debuwie? Speelt André Rieu dat ook?' Vogelzang begint zachtjes te neuriën en slaat met zijn handen op de leuning van zijn stoel. 'An der schönen blauen Donau, van Strauss.' Ebbetje draait zich moeizaam naar hem om, en lacht als een verliefd meisje op het schoolplein. 'De volgende keer vraag je me wel ten dans, toch?'

'Ja, ja, het is wat.' Kitty zucht hardop. 'Gisteren twee vosjes bij het kippenhok, en nu hebben we een Duitser. Ach, ze waren zo mooi bruin. Als ze nu maar van de kippen afblijven!'

‘Is Günther uw voor- of uw achternaam?’ Vogelzang zet een blik op van mannen onder elkaar.

‘Er moet morgen echt een nieuw batterijtje in.’ Kitty haalt het gehoorapparaatje uit haar rechteroor en laat het aan het snoertje bungelen.

Schlossherr-Brüler trekt een geblokte zakdoek voor de dag, vouwt hem tot een kleine rechthoek en begint het zweet van zijn voorhoofd te vege.

Hannie buigt zich naar opzij. ‘Het was echt prachtig!’

‘Kunt u het zo goed horen dan? Dan moet ik een beetje opletten. Of u moet allemaal van pianomuziek houden.’ Als niemand reageert, haalt hij zijn schouders op en kijkt weer naar haar. ‘Speelt u zelf ook?’

‘Vroeger heb ik wel gezongen, maar dat is alweer zo lang geleden. Mijn stem klinkt nu als een oude grammfoonplaat met krassen.’ Ze grinnikt zelf om de vergelijking.

‘Zeg het niet te snel.’ Hij bergt zijn zakdoek weer op. ‘Moet je mijn handen zien.’ Hij probeert zijn vingers te strekken, lange en krachtige vingers, maar hij krijgt ze niet mooi recht, de gewrichten zijn knokig en gezwollen. ‘Debussy en Chopin gaan nog net, Rachmaninov kan ik vergeten. Als ik elke dag wat speel, niet te zware stukken, houd ik het nog wat in beweging. Voor mezelf. Als een pianist niet meer kan

spelen, heeft hij weinig meer om voor te leven. Dus als u het niet erg vindt...'

'Nee, zeker niet,' haast ze zich. Schlossherr-Brüler richt zijn blik op de televisie.

'In het westen van Syrië zijn drie Nederlandse jihadisten omgekomen bij Amerikaanse bombardementen.' Een jongen, die ze tegen de twintig schat en Nederlands spreekt met een Arabisch accent, zegt wat onbegrijpelijke dingen over Amerika en een oorlog tegen de moslims. Hij gebaart met zijn handen als een dominee in het vuur van zijn preek.

'Waarom stopt die jongen zijn gezicht weg achter zo'n doek? Als je staat voor je zaak is dat toch nergens voor nodig?' Ze heeft het gezegd voor ze er erg in heeft. Schlossherr-Brüler bromt iets onverstaanbaars, of het instemming of afkeuring is, kan ze er niet uit opmaken. De anderen lijken het niet gehoord te hebben. De nieuwslezer is al weer terug in eigen land, het is druk geweest in de bossen op deze eerste mooie lentedag van het jaar.

'Nu iedereen stil. Het weer!' Ebbetje rijdt haar stoel iets naar voren, pakt de afstandsbediening van de tafel en zet de televisie nog harder dan hij al stond.

'Ik ben niet doof!'

Ebbetje doet of ze Kitty niet hoort.

'Zet hem liever op Duitsland,' grinnikt Vogelzang. 'Anders heeft meneer er niets aan.'

‘Morgen een aardige dag, maar in de loop van de avond kans op storingen vanuit het oosten,’ besluit de weerman.

‘Zul je net zien.’ Schlossherr-Brüler grijnst naar Vogelzang.

Na het weerbericht drukt Ebbetje resoluut op de uitknop. In colonne schuifelen de bewoners de huiskamer uit. Schlossherr-Brüler loopt voor Hannie uit. Hij sleept met zijn linkerbeen, waardoor zijn loopje klinkt als stap-sleep, stap-sleep. De tik van zijn stok maakt de driekwartsmaat vol.

Even later bereikt Chopin haar vanuit de andere kamer, een nocturne. Ze kan het nummer en de toonsoort even niet bedenken, maar ze besluit het limonadeglas niet te gebruiken. Ze hoort het zo ook wel.

Op gang 2 van Villa Bethel worstelen de bewoners zich met humor door de laatste fase van hun leven. Tot de komst van een nieuwe bewoner hun rustige leventje verstoort. ‘Slossherr-Brüler is de naam. Zeg maar Günther, al ben ik bijna honderd.’ De eenzame Hannie Haverkort raakt in de ban van haar nieuwe buurman, die rare en rake dingen zegt, en soms midden in de nacht op zijn oude piano speelt. Als ze hem voorstelt samen muziek te maken, blijken pijnlijke oorlogsherinneringen in de weg te staan.

Gevoelige roman over eenzaamheid en de kracht van muziek.

ISBN 978 90 239 9500 5 | NUR 301

uitgeverijmozaiek.nl